View the original article

ПОЛІТИКА

«Допустимі будь-які жертви». Реакції у Росії на серіал режисера Бортка «Сталін»

Ірина Штогрін

27 листопада 2026, 19:53

Плакат часів СРСР: «Великий вождь усіх народів, товариш Сталін»

У листопадові дні, коли в Україні вшановують пам'ять жертв Голодомору 1932-33 років, коли внаслідок примусового позбавлення будь-яких ресурсів і харчів, в Україні померли від голоду мільйони селян, у Росії вийшов на екран серіал «Сталін». Режисером багатосерійного телефільму є відомий за картинами «Майстер і Маргарита» та «Собаче серце» Володимир Бортко. Фільм охоплює період життя радянського диктатора від 1920-х років до його смерті у 1953 році, а консультував створення серіалу відомий апологет СРСР Євген Спіцин.

Телефільм «Сталін» викликав дискусію у соціальних мережах: поряд із тими, хто виправдовує усі злочини сталінізму тим, що «мы победили фашизм», звучить також багато критичних думок, зокрема про те, що мета створення серіалу – це закріплення у суспільній думці тези, що мета дозволяє усі засоби, навіть коли йдеться про знищення мільйонів життів. І тут мова і про Сталіна, і про Путіна.

У світському житті столиці Росії Москви – специфічна подія: у кінотеатрі «Художественный» відбулася прем'єра серіалу «Сталін», представленого режисером Володимиром Бортком. Режисер у своєму виступі спробував трохи прикрасити суть:

> *«Крім розстрілів, які асоціюються у нас із цим часом, було ще щось – відродження і будівництво країни. Але водночас у Курську розстріляли мого діда по батькові, а батько, який втратив ногу під Сталінградом, при цьому залишався затятим сталіністом. Ось так виник інтерес до цієї особистості.* Цим фільмом ми не збираємося ні виправдовувати, ні засуджувати. Моє завдання – показати і, наскільки можливо, пояснити, як це було, що говорила людина, що думала, чого боялася, де помилялася, а де мала рацію*».*

Володимир Бортко

А от науковий консультант серіалу, апологет СРСР **Євген Спіцин** формулює думку чітко:

> «Сталіна нам послав Господь Бог. І не треба мені розповідати про репресії»

Публіка в залі зустріла цю фразу оплесками. Серед присутніх на прем'єрі бачили Костянтина Богомолова, **Володимира Познера** з дружиною Надією Соловйовою, **Геннадія Зюганов**а, **Костянтина Ернста**, Павла Гусєва, Марата Башарова, Дмитра Діброва, Олену Хангу та інших знаменитостей.

Загалом безліч «облич із телевізора» 90-х і 2000-х, яких – за винятком, звісно, Зюганова, лідера КПРФ, у лавах якої перебуває і режисер Бортко, – колись було абсолютно неможливо уявити такими, що аплодують прославлянню «вождя народів».

Російський режисер Володимир Бортко з листопада 2024 року перебуває під санкціями РНБО, зокрема за те, що закликав завдати ядерного удару по Україні і за його активну підтримку повномасштабної війни.

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:
День пам'яті жертв сталінського Великого терору

Сергій Лойко, перший закордонний воєнкор, який заїхав у Донецький аеропорт під час оборонної епопеї і розповів на сторінках Los Angeles Times про українських «кіборгів» світу, відреагував на фільм «Сталін», розповівши про репресії у його родині.

View the media content

Російська редакція Радіо Свобода зібрала палітру реакцій на телесеріал Бортка «Сталін» (твіти та пости скорочені):

Денис Киселёв:

Ну що я можу сказати про Бортка і його серіал «Сталін»? По-моєму, він потужно плюнув собі в некролог. Заодно зібравши навколо себе чималу кількість колись хороших для мене акторів, а нині якихось перекошених рил.

Олег Пшеничный:

– Путінський гламур на прем'єрі «Сталіна» в Москві. Дібров, Башаров, Познер із Соловйовою, Сухоруков (роль Хрущова), Ханга, Богомолов. Як жваво вони всі починали, і який убогий підсумок життя.

Олег Ясинский:

– Бортко – один із моїх улюблених режисерів, який всупереч поширеним обивательським твердженням ніколи, по-моєму, не був ні антирадянщиком, ні антикомуністом. Його геніальне «Собаче серце» і чудовий серіал «Майстер і Маргарита» – розумна й гостра критика людського ідіотизму, а зовсім не ідеалів радянського проєкту. Мене завжди дивувало, чому це мало кому було помітно.

Складна, болісна і необхідна тема ролі Сталіна в історії XX століття життєво необхідна для майбутнього. Розібратися в ній можна тільки звільнившись від пристрастей і чвар сталінізму-антисталінізму, які завжди відводять нас від головного.

Як вождь СРСР, Йосип Віссаріонович Сталін урятував радянську державу в найнебезпечніший момент її історії, і під його керівництвом наш народ переміг фашизм.

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:
Внесок України у перемогу над гітлерівським нацизмом. Друга світова війна

kilimon_79:

– Сталін – велика людина. Хто б що не говорив, під час його правління ми перемогли фашизм, стали ядерною державою. Це наша історія. Під час його правління ціни знижувалися щовесни, під час його правління з руїн він підняв СРСР. Велика людина, великий стратег!!!!!!

Закон **України № 317-VIII «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки»** розглядає сталінізм як невіддільну частину злочинного комуністичного режиму 1917–1991 років. Виправдання чи прославлення Сталіна та сталінських репресій карається обмеженням або позбавленням волі.

Критичних відгуків у російських соцмережах набагато більше. Багато коментаторів шукають у реабілітації Сталіна, що відбувається в Росії (а фільм Бортка – лише невелика частина цього процесу, який триває вже не один рік), актуальний політичний сенс.

Наталья Громова:

– Сталін побудував свій світ на трьох підвалинах. Голод. Страх. Смерть. *І цей механізм страху миттєво спрацьовує у свідомості людини, яка жила в радянській країні.*

Але фокус у тому, що, знову випустивши на волю дух цього чудовиська, ніколи не можна бути впевненим, що самі автори проєкту не опиняться у в'язницях і не будуть ним зжерті. Тому що чудовиську байдуже, кого і коли пожирати. Саме тому після XX з'їзду його й посадили на певний час під замок, пам'ятаючи про те, скільки діячів самої комуністичної партії воно встигло зжерти.

Утім, і сьогодні лави мешканців Лефортова поповнюються вихідцями із самої путінської верхівки.

Туди їй і дорога.

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:
«Чибіс долітався». Прояв конфлікту російських еліт у затриманні губернатора Мурманської області

Проф. Преображенский:

– Я впевнений, що головна думка серіалу Бортка про Сталіна – «так було треба».

Навряд чи в серіалі Сталін показаний бездоганним янголятком. Навряд чи серіал геть заперечує репресії, ГУЛАГ, вождізм, культ особи тощо. Але майже напевно під усе це підводиться база «так було треба». Інакше було не можна. Це все робилося заради великої й абсолютної мети – перетворення країни на наддержаву.

Сьогодні російській владі важливо щільно втовкмачити в голови людей ось цей постулат: міць наддержави, міць імперії – понад усе, заради цього допустимі будь-

які жертви та поневіряння. *І не просто допустимі – вони неминучі. І ця мета виправдовує будь-які жертви, злочини, поневіряння, помилки.*

За офіційними даними, у 1930–1953 роках у справах ОДПУ-НКВС-МВС було засуджено 3,8 мільйона осіб, а розстріляли за період 1923–1953 років 800 тисяч. Історики вважають, що ці дані занижені в декілька разів. Товариство «Меморіал» змогло точно підтвердити інформацію про більш ніж 2,6 мільйона громадян СРСР, які зазнали в ті роки політичних репресій. Точно відомі їхні імена, ким вони були, де жили і за що були заарештовані. Але багато жертв продовжують залишатися невідомими. Історики Охотін та Рогінський вважають, що з 1921 по 1953 рік у СРСР було арештовано і засуджено за політичними звинуваченнями близько 5,5 мільйонів осіб. За іншими підрахунками, в тюрмах і таборах з кінця 1920-х до 1953 року, коли помер Сталін, побували не менше 20 мільйонів.

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

Як і Сталін 90 років тому, Путін теж хоче знищити Україну – Енн Епплбаум

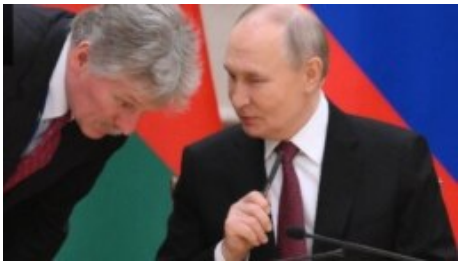

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

«Орвелівське перекручення». Хто вчиняв «геноцид радянського народу» і кого в Росії за нього каратимуть

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

«Доктор Зло». Лікар, який катував українських військовополонених в одній із найзакритіших колоній у Мордовії (розслідування)

Ірина Штогрін

На Радіо Свобода з жовтня 2007 року. Редактор інформаційних програм, ведуча радіо і телеефірів, редактор спецпроєктів, старший вебредактор сайту

Facebook: Ірина Штогрін

Політика | Суспільство | Важливе на Свободі | Війна

© Радіо Свобода, 2026 | Усі права застережено.